

Premiere bucureștene

Pădurea de Ostrovski la Teatrul „Nottara”

„Ion Creangă”

„Nota zero la purtare”

NU se poate nega o anumită abilitate a autorilor piesei *Nota zero la purtare*, Virgil Stoenescu și Octavian Sava, în a surprinde și fixa câteva din datele primare ale vârstei școlare. Relația elev-profesor are, mai întotdeauna, farmecul aducerii aminte sau al actualizării unor scheme de comportament. Un umor gestual, prin farse și soții, sau de replică, prin jargonul școlar (în piesă destul de depășit) dau textului *Nota zero la purtare* — pe care Teatrul „Ion Creangă” îl prezintă, în premieră, în altă versiune scenică — nota de atractiv gustată mai mult de cei cărora li se adresează explicit.

Piesa pune în mișcare un mecanism comic în care apar, în formă schematică, elemente lirice sau dramatice specifice unei clase subjugate de un „monitor” (Mișu Felecan) dar redresate spre conștiința propriei individualități de un nou venit (Stefan Vardia). O reală și îngrijorătoare pauperitate a literaturii dramatice pentru tineret poate, iată, provoca, reluarea, a nu se știe cita oară, a acestui text care și-a dobândit o popularitate stabilă în rândurile cel puțin ale primei vârste, dacă nu și în ale celei de a doua.

În spectacolul Teatrului „Ion Creangă”, regizat de Cornel Todea, discrepanțele între virsta personajelor, aflate în clasa a 8-a gimnazială, și cea a actorilor sînt atât de evidente încît nici măcar prin convenție nu poți să accepți că actorii evident maturi devin pe scenă elevi, impresia fiind, nu o dată, de cursuri la fără frecvență.

Oricum, este meritorie angajarea în comic a majorității interpretilor cărora regizorul Cornel Todea a căutat să le atenueze surplusul vârstei prin „fixe” comice bine puse la punct: Cristian Irimia (un joc simplu, de „boxer” perpetuu), Constantin Fugașin (viciu, cuceritor), Gabriel Iencec (o buimăceală studiată), Romeo Stavăr (Mișu Felecan) e mai puțin credibil datorită rolului incert pe care îl deține în raportul comic-dramatic (el ar trebui să fie „negativul”, fiind, dealtfel, costumat în negru!), Marian Lepădatu (Stefan Vardia) convinge ca apariție prin datele fizice, mai puțin prin susținerea notei romantice presupusă de rol. Cornelia Oseciuc e salvată uneori numai de propria-i gingașie. Alteori pare lipsită de „nerv” pentru a da tensiune relațiilor scenice. O schiță, „Vucea”, este desenată cu precizie admirabilă de Boris Petroff.

Scenografia semnată de Elena Simirad-Munteanu este sumară, fără fior. Ca și ilustrația muzicală care ar fi trebuit să precizeze mai cu... har lirismul „piesei”. Mai contribuie, în fel și chip, la primirea caldă de către public Dumitru Anghel, Marius Toma, Marcela Andrei, Carmen Croitoru, Nicolae Spudercă, Gheorghe Angheluță, Constantin Birliba.

Marian Popescu

„Nottara”

„Pădurea”

PINTRE cele vreo cincizeci de lucrări ale dramaturgului rus Alexandr Ostrovski (1823—1896), observator de acuitate mai ales al păturilor sociale medii ale timpului său, satira *Pădurea*, avînd în centru-i o măruntă moșiereasă vicioasă și fariseică, nu ocupă un loc de prim-plan. Premiera moscovită a fost întîmpinată cu o simpatie reținută. În 1924, Meyerhold a obținut un succes enorm — cu această piesă, construind un fel de spectacol de circ, cu clownerii, pantomime, proiecții cinematografice. La noi piesa s-a impus în 1951, datorită unei distribuții valoroase, în frunte cu Lucia Sturdza Bulandra. A ținut afișul (la Teatrul Municipal) aproape zece ani. S-ar putea ca și actualul spectacol al Teatrului „Nottara” să aibă longevitate datorită originalității de viziune regizorală, montării organice, îngrijite, inventivității în crearea tipurilor și situațiilor, sensului vectorial. Căci deplasînd accentul de pe satira voioasă pe comedia amară, Costin Marinescu a adus la rampă înfruntarea violentă dintre actorii itineranți socotiti paria și triviala protipendadă rurală. Ostrovski a avut un adevărat cult pentru actorii timpului său, era dealtfel foarte legat de marele Prov Sadovski și a creat câteva frumoase figuri histrionice, în *Vinovați fără vină*, *Talente și admiratori* și altele. În *Pădurea*, tragedianul decăzut Nesciastlivțev e însoțit de comicul Sciaslivțev, un personaj ce se trage desigur din tagma scomorohilor, măscăricii poznași ai teatrului popular.

Spectacolul bucureștean de azi opune deci actorii generoși, nonconformiști și liberi, depravații moșiereși Gurmijkaia și tineretului cinic Alexei Bulanov — pe care ea și-l cumpără ca soț — înfrînd un adevărat imn acestor suflete incandescente, acestor creatori de valori spirituale ce și cer cu înflăcărare dreptul la demnitate, trai omenesc și considerare socială. Ideea reprezentăției, inteligent afliată și serios argumentată, e aceea sugerată de o replică a tragedianului: adevărații comediași sînt oameni prefăcuți, înveșcuți în rele, artiștii le sînt superiori prin noblețe spirituală și, evident, autenticitate. O ironie disprețuitoare, foarte actuală, cu tirul bine reglat reduce la nimicnicie impozanța factice a moșieresei ori

„Bulandra”

„Neînsemnații”

OPTIUNEA repertorială a Teatrului „Bulandra” și a lui Ion Caramitru o considerăm meritorie intrucît ne prilejuiește contactul cu un fenomen semnificativ din dramaturgia britanică. Terry Johnson, incununat cu premiul „Cel mai promițător dramaturg al anului 1982”, autor a șapte piese, în vîrstă de 29 de ani, este un nume notoriu al unei foarte tinere generații de dramaturgi. După John Osborne, teatrul furiosilor și cel de-al doilea val, reprezentat de Tom Stoppard, Michael Frayn, Alan Bennett, Simon Gray, Sam Shappard, Edward Bond, această generație marchează cel de-al treilea moment important al mișcării dramatice contemporane din Marea Britanie. Delimitarea nu este formală, ea permite descoperirea particularităților scrisului acestui nou grup. Piesele generației din care face parte Terry Johnson pun sub lupă mecanismele sociale, politice și ideologice care falsifică existența omului, creînd în jurul lui o lume artificială ce-l îndepărtează de condiția sa normală, cea de ființă gînditoare și responsabilă. O viziune făcută pe un ton grav, cu inflexiuni tragice, dar și cu o atitudine detașată, prin umor și ironie, deschizînd perspectiva tonică a unui catharsis.

În scriitura textului lui Terry Johnson recunoaștem influența a două direcții cu vechi tradiții în teatrul englez: comedia și piesa realistă contestatară social și politic, reluate și ilustrate strălucit de generația lui Tom Stoppard și Edward Bond. Personajele din *Neînsemnații* sînt „chipurile clopote” ale lumii contemporane: Actrița, Savantul, Sportivul, Politicianul. Modelele care l-au inspirat pe Terry Johnson sînt celebre: Einstein, Marilyn Monroe, soțul actriței, Di Maggio, campion de baseball, senatorul McCarthy, din rău famatului Comitet pentru investigarea activităților anti americane. Personajele se întîlesc într-o cameră de hotel în anul 1953. Locul accentuează starea de provizorat a acestor existențe mistificate; se sugerează un moment social cînd oamenii au abdicat de la responsabilitățile lor firești și și-au ales idoli care „să le spună ce să gîndească”, „la ce să aspire”, „ce modalitate e mai bună pentru administrarea planetei”. Se opun destine, mentalități. Spiritul se confruntă cu primitivismul, poezia cu pragmatismul omului de acțiune, unealtă oarbă a mecanis-

negustorului rapace și necioplit. Cum și tinăra Axiușa, fată simplă și săracă, mîndră și încăpățînată se alătură, ca atitudine, Actorilor — într-o interpretare gravă și clară, fără melodramatism, cu finețe compusă de către Anca Băjenaru — grupul acționează cu pondere mare în conflict și-i determină interesantul curs.

Performanța lui Ștefan Sileanu e de a face un tragedian puternic, pe care-l crezi un om slab, îndoiindu-se de sine, un bărbat în fond vesel și nepăsător, un intelectual conștient de harul și menirea sa chiar și într-o societate care, vremelnic, îl desconsideră. Interpretul are o postură scenică atrăgătoare, un glas timbrat, un chip foarte mobil și o claviatură atitudinală amplă; rolul e susținut cu brio în toate ipostazele, vîdînd calitatea observăției în făurirea tipului, de care vorbește, pe larg, exegeții dramaturgiei lui Ostrovski. Sciaslivțev e structurat imaginativ de Mircea Diaconu: e actorul provincial de vodevil pipernicit, dar și bufonul înțelept și veșnic neferice, zeflemistul necruțător al mizeriilor morale și, deopotrivă, artistul care nu suferă zgarda și biciul chiar dacă alături de ele i se oferă un trai îndestulat. Pentru interpret se pune problema făuririi unui personaj talentat, care să convingă pe toată lumea din scenă și din sală că își cunoaște pe deplin rostul din universul piesei. Clovneriile sale sînt, într-adevăr, profesioniste (și pline de umor), cit se poate de eficiente, detaliile jocului savuroase, mimica și gestul chapliniene, zîmbetul seducător, privirea totdeauna încercată de gînd: natura sa e prin excelență histrionică. O reușită deplină.

Cu temeinicie e caracterizată, de către Gilda Marinescu, Raisa Pavlovna Gurmijkaia. Notele distinctive ale personajului sînt fălăria cleioasă și răutatea fieroasă. Actrița își îmbălbăză roina în ridicol, păstrînd însă mereu zîmbetul cald, stîns și forma, ceea ce salvează de grosolănie și statornicește antiteza necesară față de comportamentul franc și hohotitor al Actorilor. Deșfrînarea ei se distilează în grații vetuste, dezmierdări experte, calinerii voalate, ceea ce dă un a-

nume farmec turpitudinii și conservă nota stilistică a spectacolului într-un acord prelung, continuu. În același sens e de remarcat și naivitatea surizătoare, contrafăcută a junelui peștișor Bulanov, alternată cu jovialități mitocănești și, mai tirziu, cu porniri categorice de vechil ce a luat frinele casei, totul însă măsurat cu grijă, controlat rațional și nuanțat cu minuție de Adrian Pinte. Am avut impresia că și felul său de a purta costumele e adaptat cu atenție la starea personajului. Curios, deși ridiculizat agresiv și pus mereu în dificultate morală, personajul nu e niciodată derizoriu și rizibil, fiind însă excelent trasat ca nemernic.

Schițele de portrete izbutește de către Constantin Guriță (un negustor intens colorat), George Buznea (un moșier fudul — și de-o ureche — creionat hazlu), Ion Punea (alt moșier, un pezevenghi linguiștor, însă deloc prost), Rodica Sanda Tuțiuianu (sluga de taină a stăpînei, divers și păstos pictată și de o scenicitate pleneră), Valentin Teodosiu (un tînar nu prea mintos, teapăn și taciturn) și Radu Dunăreanu (poate cam demonstrativ, plecîndu-se mereu de șale, subliniindu-și replicile cu degetul arătător) aduc contrastele și complementările necesare, într-o armonizare notabilă.

Sugestiv, reverberant în generalitate, decorul ingenios, apăsător al lui Mihai Mădescu, amintind că „Pădurea” e cordul unor jivine rele, lacome și lase. E o întărire de trunchiuri-vreascuri — oștețe cafenii, împilite și împăienjenite, împrejmuind odăi întunecoase, cu mobile vechi, grele, un iatac cu luminări la icoanele afumate și o grădiniță searbădă, cu un scrincoab nevolic.

Un anume minus de proeminență artistică a întregului e observabil, deși e greu de spus ce anume îl determină. Sensul artistic gîst e însă relevabil, coerența demonstrației apreciable, și pledoaria pentru Actor ca Personaj al Lumii de ieri, de azi, de mâine, — fără de care lumea ar fi searbădă — vibrantă.

Valentin Silvestru

Actorii Micaela Caracaș și Virgil Ogășanu în spectacolul Neînsemnații de Terry Johnson.

mului politic. Sub un aer aparent colocvial, prin reflecții malițioase, ni se dezvăluie mizeriile și fetișul lumii succesului. Cu excepția senatorului, care își arogă cu brutalitate dreptul de a dispune și manevra în scopuri veroase gloriile zilei, ceilalți se simt apăsați de condiția lor de vedete. În această galerie de portrete pivotul este figura savantului. Urmărit de senator care îl presează să facă o depozitie în fața Comitetului pentru depistarea activităților anti americane, șantajat că i se vor confisca lucrările dacă nu face propagandă militaristă și anticomunistă, torturat de amintirea Hiroshimei, impresionat de nefericirea vizitatorilor săi, actrița și sportivul, omul de știință are o viziune promonitorie: un holocaust general. Imaginea dramatică a unei lumi care s-a îndepărtat de adevărata sa natură construindu-și una falsă, o „natură naturans” pe care nu mai poate să o stăpînească, precum ucenicul vrăjitor.

Piesa are o structură clasică, unitate de timp, loc și acțiune, dar o anvergură artistică relativ modestă, cu inserții ale refetelor de succes. Planurile dramei sînt bine articulate, caracterele concepute multumitor. Remarcăm calitatea traducerii în limba română, datorată Beatricei Stăicu.

Scurta carieră regizorală a actorului Ion Caramitru numără pînă în prezent patru propuneri scenice, dintre care două realizări notabile: *Micul cosar* de Benjamin Britten la Ateneul Român, și *A treia feapă* de Marin Sorescu la Studioul Institutului de Teatru. Impresia artistică lăsată de reprezentația cu *Neînsemnații* este amestecată. Ne-au reținut atenția citeva reușite actoricești. Reproșăm însă montării lectura ilustrativă a textului, lipsa unui punct de vedere percutant care să dea relief dramei și să aducă la aceeași tensiune jocul actorilor. În decorul funcțional al lui Dan Jitianu,

pentru a da probabil mai multă greutate eroilor, Ion Caramitru marchează prin machiaj, gesturi, atitudini, modelele care l-au inspirat pe autor. O alegere riscantă dată fiind popularitatea personajelor reale, familiare spectatorilor. Trebuie subliniată creația lui Virgil Ogășanu în rolul Profesorului, care propune cu subtilitate elemente ce fac simțită prezența lui Einstein, dar generalizează conducîndu-și personajul pînă la arhetip. Admirabil e jocul stărilor; tăcerile au greutate, concentrînd tragedia intelectualului care deține secretele cîmpurilor, al legilor ce guvernează universul, dar se simte instrăinat de semenii. Am admirat capacitatea de a portretiza a tinărului actor Constantin Brăneș (Sportivul). Un interpret sensibil la nuanțe, capabil să ofere o gamă largă de culori de la comic pînă la tragic aceluiași personaj. O prezență scenică, puternică. Ar fi timpul ca teatrul să-i incredinteze roluri principale în piese semnificative. O bună inițiativă: oferirea unei partituri ample tinerei actrițe Micaela Caracaș, pentru ca astfel să-și descopere mai larg disponibilitățile interpretative. Actrița a covîns în bună măsură în acest examen greu, avînd citeva momente dramatice dense. Remarcăm totuși că identificarea cu Marilyn Monroe e un handicap. Mai nimerit ar fi fost ca regia să gîndească personajul plecînd de la individualitatea actriței, exploatîndu-i expresivitatea fizică, datele temperamentale, ceea ce ar fi dat un plus de personalitate personajului. Senatorul a fost o experiență înedită, parțial implinită, pentru George Oprina. Tentativa actorului de a face contre-emploi am simțit-o reușită doar în secvența cînd face demonstrația practică a teoriei solipsiste, arogîndu-și dreptul absolut de a dispune de cei din jur după bunul plac.

Ludmila Patlanjogu